

Spis treści

1. Wstęp	5
1.1. Sformułowanie problemu badawczego	5
1.2. Przedmiot badania	10
1.2.1. Aksjologia jako nauka o wartości	10
1.2.2. Pojęcie wartości a pojęcie wartości w nauce	16
1.3. Cel badania	23
1.4. Metoda realizacji celu badania	26
2. Fakty a wartości w nauce jako punkt wyjścia badanej problematyki	30
2.1. Rys historyczny	30
2.2. Spór o fakty i wartości w świetle poznania naukowego	33
2.2.1. Podstawowe ujęcia	33
2.2.1.1. Fakty i wartości jako kategorie opozycyjne	33
2.2.1.2. Przedmiot sporu	35
2.2.2. Spór o wartości sporem o pozytywistyczną koncepcję nauki	36
2.3. Spór o fakty i wartości w świetle poznania właściwego ergonomii	40
2.3.1. Podstawowe ujęcia	40
2.3.2. Przedmiot sporu	54
2.3.2.1. Spór dotyczący pojęcia faktu	54
2.3.2.2. Spór dotyczący wartości i wartościowania	58
2.3.2.3. Spór dotyczący naukowego charakteru wartościowania i oceny	62
2.4. Podsumowanie	65
3. Wartościowanie jako determinanta charakteru praktyki naukowej	69
3.1. Wprowadzenie	69
3.2. Argumenty przemawiające za powinnością wartościowania w nauce	70
3.2.1. Niewykonalność metody algorytmicznej gwarantującej jednomyślną ocenę wartości badania naukowego	70
3.2.2. Brak uniwersalnie ważnych reguł wyboru między konkurencyjnymi teoriami naukowymi	72
3.2.3. Teoretyczne nasycenie pojęć empirycznych	73
3.2.4. Podporządkowanie całej praktyki badawczej sądom wartościującym	75
3.3. Miejsce wartościowań poznawczych w praktyce naukowej	77
3.3.1. Uznanie obecności wartościowań na poziomie metaprzekształtów nauki	77
3.3.2. Uprawomocnienie akceptacji określonych własności teorii jako wartości poznawczych	78
3.3.3. Przełamanie odrębności opisu i wartościowania	80

3.4. Miejsce wartościowań pozapoznawczych w praktyce naukowej	81
3.4.1. Krytyka argumentów na rzecz wolności nauki od wartościowań poza- poznawczych	81
3.4.1.1. Argumenty odnoszące się do typu badanych przedmiotów	82
3.4.1.2. Argumenty dotyczące czysto poznawczego celu badań	82
3.4.1.3. Argumenty odnoszące się do nieuchylonych zarzutów	84
3.4.2. Argumenty na rzecz obecności wartościowań pozapoznawczych w nauce	87
3.4.2.1. Sądy wartościujące pozapoznawczo jako argumenty na rzecz wy- borów metodologicznych	87
3.4.2.2. Sądy wartościujące pozapoznawczo jako hipotezy pomocnicze	93
3.5. Podsumowanie	95
4. Wartościowanie jako determinanta charakteru ergonomicznej praktyki naukowej	99
4.1. Argumenty przemawiające za powinnością wartościowania w nauce w świetle poznania właściwego nauce ergonomii	99
4.1.1. Wprowadzenie	99
4.1.2. Niewykonalność metody algorytmicznej gwarantującej jednomyślność oceny wartości badania naukowego	100
4.1.3. Brak uniwersalnie ważnych reguł wyboru między konkurencyjnymi teo- riami naukowymi	107
4.1.4. Teoretyczne nasycenie pojęć empirycznych	115
4.1.5. Podporządkowanie całej praktyki badawczej sądom wartościującym	120
4.2. Miejsce wartościowań poznawczych w praktyce naukowej ergonomii	125
4.2.1. Uznanie obecności wartościowań na poziomie metaprzmiotowym nauki ..	125
4.2.2. Uprawomocnienie akceptacji określonych własności teorii jako wartości poznawczych	128
4.2.3. Przełamanie odrębności opisu i wartościowania	133
4.3. Miejsce wartościowań pozapoznawczych w praktyce naukowej ergonomii	134
4.3.1. Krytyka argumentów na rzecz wolności nauki ergonomii od wartościowań pozapoznawczych	135
4.3.1.1. Argumenty odnoszące się do przedmiotu badania ergonomii	136
4.3.1.2. Argumenty dotyczące czysto poznawczego celu badań	139
4.3.1.3. Argumenty odnoszące się do nieuchylonych zarzutów	145
4.3.2. Argumenty na rzecz obecności wartościowań pozapoznawczych w nauce ergonomii	154
4.3.2.1. Sądy wartościujące pozapoznawczo jako argumenty za wyborami metodologicznymi	154
4.3.2.2. Sądy wartościujące pozapoznawczo jako hipotezy pomocnicze	172
4.4. Podsumowanie	178
Zakończenie	185
Bibliografia	195